

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2023.1.40>

PODSTAWY PRAWNE REALIZACJI ADMINISTRACYJNOPRAWNEGO MECHANIZMU ZAPEWNIENIA BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO UKRAINY W WARUNKACH INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ

Iryna Nakonechna

*kandydat nauk prawnych, docent,
profesor Katedry Dyscyplin Ogólnoprawnych
Narodowej Akademii Służby Bezpieczeństwa Ukrainy (Kijów, Ukraina)
ORCID ID: 0000-0001-9405-4621
irinakostenko028@ukr.net*

Adnotacja. W artykule przedstawiono podział klasyfikacyjny normatywno-prawnych podstaw realizacji administracyjnoprawnego mechanizmu zapewnienia bezpieczeństwa narodowego Ukrainy w warunkach integracji europejskiej według czynnika sfery ich kierunku. Ustalono, że są to: 1) akty prawne regulujące działalność zabezpieczającą w sferze bezpieczeństwa narodowego w warunkach integracji europejskiej; 2) akty prawne określające kompetencje podmiotów zapewniających bezpieczeństwo narodowe Ukrainy w warunkach integracji europejskiej i podstawowe zasady ich działalności; 3) akty prawne określające algorytmy działalności podmiotów zapewniających bezpieczeństwo narodowe Ukrainy jako całości, w szczególności w warunkach integracji europejskiej są wewnętrzne/zewnętrzne; 4) akty prawne regulujące organizacyjne aspekty działalności podmiotów zapewniających bezpieczeństwo narodowe Ukrainy w warunkach integracji europejskiej są zasobowe/personalne.

Słowa kluczowe: mechanizm administracyjnoprawny, integracja europejska, zapewnienie bezpieczeństwa, bezpieczeństwo narodowe, podstawy prawne, system aktów prawnych.

REGULATORY AND LEGAL BASIS OF THE IMPLEMENTATION OF THE ADMINISTRATIVE AND LEGAL MECHANISM FOR ENSURING THE NATIONAL SECURITY OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF EUROPEAN INTEGRATION

Iryna Nakonechna

*Candidate of Legal Sciences, Associate Professor,
Professor at the Department of General Legal Disciplines
National Academy of the Security Service of Ukraine (Kyiv, Ukraine)
ORCID ID: 0000-0001-9405-4621
irinakostenko028@ukr.net*

Abstract. The article presents a classification division of the regulatory and legal framework for the implementation of the administrative and legal mechanism for ensuring the national security of Ukraine in the conditions of European integration according to the factor of the sphere of their direction. It is determined that they are: 1) legal acts regulating security activities in the field of national security in the context of European integration; 2) regulatory legal acts that determine the competence of the subjects of ensuring the national security of Ukraine in the conditions of European integration and the basic principles of their activities; 3) regulatory legal acts that determine the algorithms for the activities of the subjects of ensuring the national security of Ukraine in general, in particular in the context of European integration, are internal/external; 4) normative legal acts regulating the organizational aspects of the activities of the subjects of ensuring the national security of Ukraine in the conditions of European integration are resource/personnel.

Key words: administrative and legal mechanism, European integration, legal foundations, national security, security, system of legal acts.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Ірина Наконечна

*кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри загальноправових дисциплін
Національної академії Служби безпеки України (Київ, Україна)
ORCID ID: 0000-0001-9405-4621
irinakostenko028@ukr.net*

Анотація. У статті представлено класифікаційний поділ нормативно-правових засад реалізації адміністративно-правового механізму забезпечення національної безпеки України в умовах євроінтеграції за чинником сфери їхнього спрямування. Визначено, що такими є: 1) нормативно-правові акти, що регулюють забезпечувальну діяльність у сфері національної безпеки в умовах євроінтеграції; 2) нормативно-правові акти, що визначають компетенцію суб'єктів забезпечення національної безпеки України в умовах євроінтеграції та основні принципи їхньої діяльності; 3) нормативно-правові акти, що визначають алгоритми діяльності суб'єктів забезпечення національної безпеки України загалом, зокрема в умовах євроінтеграції є внутрішньо-структурними/ зовнішніми; 4) нормативно-правові акти, що регулюють організаційні аспекти діяльності суб'єктів забезпечення національної безпеки України в умовах євроінтеграції є ресурсними/ кадровими.

Ключові слова: адміністративно-правовий механізм, євроінтеграція, забезпечення безпеки, національна безпека, нормативно-правові засади, система нормативно-правових актів.

Постановка проблеми. З моменту проголошення незалежності України постало питання формування системи нормативно-правових засад у всіх сферах життєустрою держави та життєдіяльності її громадян. Безпеково-оборонна сфера не є тому виключенням, адже вкрай важливим було забезпечити існування, самозбереження і прогресивний розвиток України як суверенної держави, що здійснює цілеспрямовану політику щодо захисту її національних інтересів (Про Концепцію (основи державної політики) національної безпеки України, 1997).

Події останніх десятиріч свідчать про загострення проблем глобальної безпеки (Абрамов, Ситник, Смолянук, 2016: 11), а сучасні реалії України – про реальність, а не ефемерність загроз колективній безпеці. Тому досить актуальним вбачається вивчення проблематики щодо визначення нормативно-правових засад реалізації адміністративно-правового механізму забезпечення національної безпеки України в умовах євроінтеграції, адже динамічність розвитку цивілізаційних відносин свідчить про постійну потребу їхнього оновлення.

Метою статті є розкриття системи нормативно-правових засад реалізації адміністративно-правового механізму забезпечення національної безпеки України в умовах євроінтеграції.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Досліджувана проблематика є мало дослідженою у межах адміністративно-правової галузі наукових знань, адже поєднує своїм змістом три окремих предмети дослідження: «адміністративно-правовий механізм забезпечення національної безпеки», «нормативно-правові засади його реалізації» та «вплив процесу євроінтеграції на його формування та реалізацію». Тому загально-теоретичною базою для цього дослідження можуть слугувати праці як вузькоспеціалізованих напрямків вивчення цього питання, що дотично стосуються заявленої проблематики (наприклад, А. Герасимов), так і роботи вчених широкого спектра спрямування, які мають опосередковане відношення до неї (наприклад, О. Звіздай, Ю. Фролов).

Виклад основного матеріалу. Одразу слід відзначити, що «нормативно-правові засади», «правовий базис», «правові основи» – ключові базові категорії, якими позначають організаційне та практико-реалізаційне підґрунтя діяльності будь-якого органу публічної влади, функціонування певного правового явища чи процесу. Причому, за твердженнями науковців, нормативно-правові засади є сукупністю чинних нормативно-правових актів, що визначають мету, принципи, завдання, функції діяльності (Фролов, 2013: 1079) суб'єктів владних повноважень, яка складається з регуляторних актів різних рівнів, котрі можна умовно розділити на певні групи (Звіздай, 2015: 244).

Узагальнюючи, нормативно-правові засади є сукупністю актів законодавства, що покликані забезпечити правовим полем певне коло суспільних відносин. Відштовхуючись від такого трактування та за класифікаційним чинником сфери їхнього спрямування, нормативно-правові засади реалізації адміністративно-правового механізму забезпечення національної безпеки України в умовах євроінтеграції, на нашу думку, є такими:

1) нормативно-правові акти, що регулюють забезпечувальну діяльність у сфері національної безпеки в умовах євроінтеграції:

а) за кількістю та характером суб'єктів здійснення відповідних заходів такі акти можна розподілити на: (1) односторонні (наприклад, Указ Президента України від 19 березня 2022 року № 152/2022 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 18 березня 2022 року «Щодо реалізації єдиної інформаційної політики в умовах воєнного стану»» (Щодо реалізації єдиної інформаційної політики в умовах воєнного стану, 2022), яким Національній раді України з питань телебачення і радіомовлення було рекомендовано вжити заходів з реалізації єдиної інформаційної політики, яка є пріоритетним питанням національної безпеки, забезпечення якої реалізується шляхом об'єднання усіх загальнонаціональних телеканалів, програмне наповнення яких складається переважно з інформаційних та/або інформаційно-аналітичних передач на єдиній інформаційній платформі стратегічної комунікації – цілодобовому інформаційному марафоні «Єдині новини #UАразом» (Щодо реалізації єдиної інформаційної політики в умовах воєнного стану, 2022)); (2) двосторонні (наприклад, Угода про фінансування заходу «Зменшення вразливості та підвищення продовольчої безпеки через підтримку постраждалого населення та сільськогосподарського виробництва в Україні (Контракт з розбудови держави та посилення стійкості)» (Угода про фінансування заходу «Зменшення вразливості та підвищення продовольчої безпеки через підтримку постраждалого населення та сільськогосподарського виробництва в Україні (Контракт з розбудови держави та посилення стійкості)», 2022), яку підписали Україна та ЄС 5 вересня 2022 року); (3) багатосторонні (наприклад, розпорядження Кабінету

Міністрів України від 8 листопада 2017 року № 796-р «Про Національний план скорочення викидів від великих спалювальних установок», який був розроблений Міністерством енергетики та вугільної промисловості з метою виконання зобов'язань України в рамках Договору про заснування Енергетичного Співтовариства в частині обмеження викидів забруднюючих речовин (Про Національний план скорочення викидів від великих спалювальних установок, 2017));

б) за різновидами заходів нині чинними є акти, що створюють умови та підстави активізації: (1) захисту (наприклад, Указ Президента України від 23 грудня 2022 року № 884/2022 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 23 грудня 2022 року «Про заходи з розвитку та використання вітчизняних систем супутникової навігації в інтересах безпеки і оборони держави»», який був прийнятий у наслідок існуючих викликів та загроз національній безпеці України у сфері супутникової навігації, зумовленими відсутністю системного державного регулювання у цій сфері, недосконалістю нормативно-правової бази, непорядкованістю та безконтрольністю використання вітчизняних функціональних доповнень глобальних навігаційних супутникових систем, що становить загрозу обороноздатності держави в умовах воєнного стану (Про заходи з розвитку та використання вітчизняних систем супутникової навігації в інтересах безпеки і оборони держави, 2022)); (2) охорони (Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року «Про Стратегію кібербезпеки України», 2021), який був затверджений з метою охорони кіберпростору); (3) підтримки (наприклад, Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року «Про заходи з нейтралізації загроз в енергетичній сфері» (Про заходи з нейтралізації загроз в енергетичній сфері, 2021), який був прийнятий з метою підвищення ефективності державної політики у сфері енергетичної безпеки);

в) за юридичною силою настанов такі акти є: (1) конституційними (Основний Закон України); (2) звичайними законами (наприклад, Закон України «Про медіа» від 13 грудня 2022 року № 2849-IX (Про медіа, 2022)), метою якого є захист національних інтересів, створення єдиної, впорядкованої та взаємоузгодженої системи правових норм, спрямованих на регулювання правовідносин у сфері медіа, виконання Україною зобов'язань перед європейськими партнерами та імплементація норм європейського законодавства у національне законодавство (Собенко, 2022); (3) підзаконними (наприклад, розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2017 року № 605 «Енергетична стратегія України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність»» (Енергетична стратегія України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність», 2017), що визначає плани повної реконструкції всієї енергетичної галузі України відповідно до європейських стандартів); (4) конституційно-судовими (наприклад, Рішення Конституційного суду у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих приписів статті 6 Закону України «Про телебачення і радіомовлення», статей 15, 151, 26 Закону України «Про кінематографію» (Рішення Конституційного суду у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих приписів статті 6 Закону України «Про телебачення і радіомовлення», статей 15, 151, 26 Закону України «Про кінематографію», 2021));

г) за змістом вони є: (1) інформаційними (наприклад, в умовах відсічі збройній агресії Російської Федерації проти України та з метою гарантування безпеки держави, безпеки та сталості електронних комунікаційних мереж, відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» Рада національної безпеки і оборони України прийняла рішення від 26 листопада 2022 року «Про забезпечення електронними комунікаційними послугами в умовах воєнного стану» (Про забезпечення електронними комунікаційними послугами в умовах воєнного стану, 2022), яке було введено в дію Указом Президента України від 26 листопада 2022 року № 802/2022 або, як приклад, з метою проведення інформаційно-комунікаційної роботи на підтримку європейського курсу держави розпорядженням Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2022 року № 1155-р схвалено «Стратегію комунікації з питань європейської інтеграції України на період до 2026 року» (Про схвалення Стратегії комунікації з питань європейської інтеграції України на період до 2026 року, 2022)); (2) консультативними (наприклад, Коментарі Департаменту з питань виконання рішень Європейського суду з прав людини Комітету Міністрів Ради Європи щодо проекту Закону України «Про гарантії держави щодо виконання рішень суду» (Коментарі Департаменту з питань виконання рішень Європейського суду з прав людини Комітету Міністрів Ради Європи щодо проекту Закону України «Про гарантії держави щодо виконання рішень суду», 2011)); (3) роз'яснювальними (наприклад, на виконання рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 травня 2022 року «Про примусове вилучення в Україні об'єктів права власності Російської Федерації та її резидентів», введеного в дію указом Президента України від 11 травня 2022 року № 326, Кабінет Міністрів України видав розпорядження від 13 вересня 2022 року № 815-р «Деякі питання проведення примусового вилучення в Україні об'єктів права власності Російської Федерації та її резидентів» (Деякі питання проведення примусового вилучення в Україні об'єктів права власності Російської Федерації та її резидентів, 2022) в якому надав роз'яснення щодо процедури вилучення в Україні об'єктів права власності Російської Федерації та її резидентів); (4) коопераційними (наприклад, указ Президента України від 26 серпня 2021 року № 448/2021 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року «Про Стратегію зовнішньополітичної діяльності України»» визначає, що зовнішньополітичні зусилля буде спрямовано на розвиток відносин стратегічного характеру з ключовими партнерами на міжнародній арені, передусім з ЄС, НАТО та їхніми державами-членами, здійснення взаємовигідного співробітництва з іншими державами та міжнародними організаціями (Про рішення Ради

національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року «Про Стратегію зовнішньополітичної діяльності України», 2021)); (5) координаційними (наприклад, постанова Кабінету Міністрів України від 18 січня 1999 року № 48 «Про затвердження Порядку здійснення координації діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з питань додержання режимів на державному кордоні», що визначає основні напрями координації Адміністрації Держприкордонслужби, регіональних управлінь, органів охорони державного кордону та загонів морської охорони діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, що здійснюють різні види контролю у пунктах пропуску через державний кордон або беруть участь у забезпеченні режиму державного кордону, прикордонного режиму і режиму в пунктах пропуску через державний кордон відповідно до Закону України «Про державний кордон України» (Про затвердження Порядку здійснення координації діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з питань додержання режимів на державному кордоні, 1999));

2) нормативно-правові акти, що визначають компетенцію суб'єктів забезпечення національної безпеки України в умовах євроінтеграції та основні принципи їхньої діяльності:

а) за кількістю суб'єктів-адресатів встановлених норм: (1) одиничні (наприклад, Закон України «Про Кабінет Міністрів України» від 27 лютого 2014 року № 794-VII, що визначає організацію, повноваження і порядок діяльності Кабінету Міністрів України (Про Кабінет Міністрів України: Закон України, 2014)); (2) серійні (наприклад, Закон України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17 березня 2011 року № 3166-VI, що визначає основи діяльності міністерств та інших центральних органів виконавчої влади (Про центральні органи виконавчої влади, 2011));

б) за приналежністю суб'єктів-адресатів встановлених норм: (1) ті, що стосуються суб'єктів загальної компетенції у сфері забезпечення національної безпеки України в умовах євроінтеграції (наприклад, Конституція України, норми якої або є вичерпними чи деталізуються іншими актами законодавства); (2) ті, що стосуються суб'єктів спеціальної та змішаної компетенції у сфері забезпечення національної безпеки України в умовах євроінтеграції (наприклад, Закон України «Про Раду національної безпеки і оборони України» від 5 березня 1998 року № 183/98-ВР, що визначає правові засади організації та діяльності Ради національної безпеки і оборони України, її склад, структуру, компетенцію і функції (Про Раду національної безпеки і оборони України, 1998)); (3) ті, що стосуються суб'єктів сприяння у сфері забезпечення національної безпеки України в умовах євроінтеграції (наприклад, Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки [24], затверджена указом Президента України від 27 вересня 2021 року № 487/2021 спрямована на створення сприятливих умов для розвитку в суспільстві громадської ініціативи та самоорганізації, формування та діяльності інститутів громадянського суспільства, налагодження партнерської взаємодії між ними та органами державної влади, органами місцевого самоврядування (Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки, 2021));

3) нормативно-правові акти, що визначають алгоритми діяльності суб'єктів забезпечення національної безпеки України загалом, зокрема в умовах євроінтеграції: (1) внутрішньоструктурні (наприклад, указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 червня 2022 року «Про затвердження Положення про Реєстр осіб, які мають значну економічну та політичну вагу в суспільному житті (олігархів), порядок його формування і ведення» від 29 червня 2022 року № 459/2022 (Про затвердження Положення про Реєстр осіб, які мають значну економічну та політичну вагу в суспільному житті (олігархів), порядок його формування і ведення, 2022)); (2) зовнішні (наприклад, Порядок взаємодії суб'єктів забезпечення кібербезпеки під час реагування на кіберінциденти/кібератаки (Порядок взаємодії суб'єктів забезпечення кібербезпеки під час реагування на кіберінциденти/кібератаки, 2022), затверджений на засіданні Національного координаційного центру кібербезпеки від 22 вересня 2022 року);

4) нормативно-правові акти, що регулюють організаційні аспекти діяльності суб'єктів забезпечення національної безпеки України в умовах євроінтеграції: (1) ресурсні (наприклад, розпорядження Кабінету Міністрів України «Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Апарату Ради національної безпеки і оборони України на 2022 рік» від 18 листопада 2022 року № 1038-р (Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Апарату Ради національної безпеки і оборони України на 2022 рік, 2022); (2) кадрові (наприклад, указ Президента України «Про призначення Р. Семенченка начальником Департаменту захисту національної державності Служби безпеки України від 27 жовтня 2022 року № 741/2022 (Про призначення Р. Семенченка начальником Департаменту захисту національної державності Служби безпеки України, 2022).

Не вимагає доведення той факт, що зазначену систему очолює Конституція України. Однак слід брати до уваги, що однієї Конституції недостатньо, її положення мають бути чітко конкретизовані в системі додаткових документів – законодавчих нормативах, планах і розпорядженнях уряду, що викладають логічно та з відповідним рівнем деталізації стратегічні настанови, функції і завдання (Герасимов, 2021) суб'єктів виконавців конкретних заходів. Ці документи мають відповідати і міжнародним зобов'язанням країни, повинні ґрунтуватися на політичному консенсусі головних політичних партій і не лише уряду, але й суб'єктів громадянського суспільства (Герасимов, 2021). Тобто зазначену класифікацію можна розширити безліччю чинників розподілу та групування.

Висновки. Проведене дослідження дає можливість узагальнити, що нормативно-правові засади реалізації адміністративно-правового механізму забезпечення національної безпеки України в умовах євроінтеграції наразі об'єктивовані Конституцією України, законами України різного спрямування, чисельними

підзаконними нормативно-правовими актами, серед яких провідне значення мають ті, що є концепційними та стратегічно плановими, а також міжнародними документами, що містять конкретні домовленості та зобов'язання сторін у цій сфері.

Список використаних джерел:

1. Абрамов В.І., Ситник Г.П., Смолянюк В.Ф. та ін. Глобальна та національна безпека: підручник. Київ : НАДУ, 2016. 784 с.
2. Герасимов А. Комплексний огляд сектору безпеки і оборони. Уроки минулого і сьогодення. *Національний інститут стратегічних досліджень офіційний сайт*. 2021. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2016-01/сектор_безпеки-еа34b.pdf
3. Деякі питання проведення примусового вилучення в Україні об'єктів права власності Російської Федерації та її резидентів: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2022 р. № 815-р. *Верховна Рада України офіційний сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/815-2022-%D1%80#Text>
4. Енергетична стратегія України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність»: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2017 року № 605. *Верховна Рада України офіційний сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/605-2017-%D1%80#Text>
5. Звіздай О. Нормативно-правові засади розвитку місцевого самоврядування в Україні. *Актуальні проблеми державного управління*. 2015. № 1. С. 242–249.
6. Коментарі Департаменту з питань виконання рішень Європейського суду з прав людини Комітету Міністрів Ради Європи щодо проекту Закону України «Про гарантії держави щодо виконання рішень суду». Страсбург від 16 березня 2011 року. *Верховна Рада України офіційний сайт*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a40#Text
7. Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки: Указ Президента України від 27 вересня 2021 року № 487/2021. *Верховна Рада України офіційний сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021#Text>
8. Порядок взаємодії суб'єктів забезпечення кібербезпеки під час реагування на кіберінциденти/кібератаки: наказ Національного координаційного центру кібербезпеки від 22 вересня 2022 року. *РНБО офіційний сайт* URL: <http://surl.li/eybfv>
9. Про забезпечення електронними комунікаційними послугами в умовах воєнного стану: Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 26 листопада 2022 р. *Верховна Рада України офіційний сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0020525-22#Text>
10. Про затвердження Порядку здійснення координації діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з питань додержання режимів на державному кордоні: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 січня 1999 р. № 48. *Верховна Рада України офіційний сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/48-99-%D0%BF#Text>
11. Про заходи з нейтралізації загроз в енергетичній сфері: Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року. *Верховна Рада України офіційний сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0056525-21#n2>
12. Про заходи з розвитку та використання вітчизняних систем супутникової навігації в інтересах безпеки і оборони держави: Рішення Рада національної безпеки і оборони України від 23 грудня 2022 року. *Верховна Рада України офіційний сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0024525-22#n2>
13. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 року № 794-VII. *Верховна Рада України офіційний сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>
14. Про Концепцію (основи державної політики) національної безпеки України: Постанова Верховної Ради України від 16.01.1997 № 3/97-ВР.
15. Про медіа: Закон України від 13.12.2022 № 2849-IX. *Верховна Рада України офіційний сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>
16. Про Національний план скорочення викидів від великих спалювальних установок: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 796-р. *Верховна Рада України офіційний сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/796-2017-%D1%80#n8>
17. Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Апарату Ради національної безпеки і оборони України на 2022 рік: розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 листопада 2022 року № 1038-р. *Верховна Рада України офіційний сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1038-2022-%D1%80#Text>
18. Про призначення Р. Семенченка начальником Департаменту захисту національної державності Служби безпеки України: Указ Президента України від 27 жовтня 2022 року № 741/2022. *Верховна Рада України офіційний сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/741/2022#Text>
19. Про Раду національної безпеки і оборони України: Закон України від 05.03.1998 р. № 183/98-ВР. *Верховна Рада України офіційний сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-%D0%B2%D1%80#Text>
20. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 червня 2022 року «Про затвердження Положення про Реєстр осіб, які мають значну економічну та політичну вагу в суспільному житті (олігархів), порядок його формування і ведення»: Указ Президента України від 29 червня 2022 року № 459/2022. *Верховна Рада України офіційний сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0012525-22#Text>
21. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року «Про Стратегію зовнішньополітичної діяльності України»: Указ Президента України від 26 серпня 2021 року № 448/2021. *Верховна Рада України офіційний сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/2021#Text>

22. Про схвалення Стратегії комунікації з питань європейської інтеграції України на період до 2026 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2022 р. № 1155-р. *Верховна Рада України офіційний сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1155-2022-%D1%80#Text>
23. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 р. № 3166-VI. *Верховна Рада України офіційний сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text>
24. Собенко Н. Зеленський підписав закон про медіа. *Суспільне: Новини*, 2022. URL: <https://suspilne.media/337886-rada-uhvalila-zakon-pro-media-v-cilomu/>
25. Справа №1-252/2018(3492/18): Рішення Конституційного суду у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих приписів статті 6 Закону України «Про телебачення і радіомовлення», статей 15, 151, 26 Закону України «Про кінематографію». *Конституційний суд України офіційний сайт*. 2021. URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/3_p_2021_2.pdf
26. Угода про фінансування заходу «Зменшення вразливості та підвищення продовольчої безпеки через підтримку постраждалого населення та сільськогосподарського виробництва в Україні (Контракт з розбудови держави та посилення стійкості)» від 05 вересня 2022 року. *Верховна Рада України офіційний сайт*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_003-22#Text
27. Указ Президента України від 26 серпня 2021 року № 447/2021 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року «Про Стратегію кібербезпеки України»». *Верховна Рада України офіційний сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/447/2021#Text>
28. Фролов Ю. Правові засади діяльності вищих навчальних закладів в Україні. *Форум права*. 2013. № 1. С. 1079–1085.
29. Щодо реалізації єдиної інформаційної політики в умовах воєнного стану: рішення Ради національної безпеки і оборони України від 18 березня 2022 року. *Верховна Рада України офіційний сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0004525-22#n2>

References:

1. Abramov, V.I., Sytnyk, H.P., Smolianiuk, V.F. ta in. (2016). *Hlobalna ta natsionalna bezpeka [Global and national security]: pidruchnyk*. Kyiv : NADU. 784 p. [in Ukrainian].
2. Herasymov, A. (2021). Kompleksnyi ohliad sektoru bezpeky i oborony. Uroky mynuloho i sohodennia [Comprehensive review of the security and defense sector]. *Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen ofitsiyni sait*. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2016-01/sektor_bezpeki-ea34b.pdf [in Ukrainian].
3. Deiaiki pytannia provedennia prymusovoho vyluchennia v Ukraini obiektiv prava vlasnosti Rosiiskoi Federatsii ta yii rezydentiv [Some issues of forced seizure in Ukraine of objects of property rights of the Russian Federation and its residents]: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 13 veresnia 2022 r. № 815-r. Verkhovna Rada Ukrainy ofitsiyni sait. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/815-2022-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
4. Enerhetychna stratehiia Ukrainy na period do 2035 roku «Bezpeka, enerhoefektyvnist, konkurentospromozhnist» [Energy strategy of Ukraine for the period until 2035 "Security, energy efficiency, competitiveness"]: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 18 serpnia 2017 roku № 605. Verkhovna Rada Ukrainy ofitsiyni sait. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/605-2017-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
5. Zvizdai, O. (2015). Normatyvno-pravovi zasady rozvytku mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini [Normative and legal foundations of the development of local self-government in Ukraine]. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia*. № 1. pp. 242–249. [in Ukrainian].
6. Komentari Departamentu z pytan vykonannia rishen Yevropeiskoho sudu z prav liudyny Komitetu Ministriv Rady Yevropy shchodo proiektu Zakonu Ukrainy «Pro harantii derzhavy shchodo vykonannia rishen sudu» [Comments of the Department for Implementation of Decisions of the European Court of Human Rights of the Committee of Ministers of the Council of Europe regarding the draft Law of Ukraine "On State Guarantees for the Implementation of Court Decisions"]. Strasburh vid 16 bereznia 2011 roku. Verkhovna Rada Ukrainy ofitsiyni sait. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a40#Text [in Ukrainian].
7. Natsionalna stratehiia spriannia rozvytku hromadianskoho suspilstva v Ukraini na 2021-2026 roky [National strategy for promoting the development of civil society in Ukraine for 2021-2026]: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 27 veresnia 2021 roku № 487/2021. Verkhovna Rada Ukrainy ofitsiyni sait. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021#Text> [in Ukrainian].
8. Poriadok vzaiemodii subiektiv zabezpechennia kiberbezpeky pid chas reahuvannia na kiberintsydeny/kiberataky [Procedure for interaction of cyber security entities during response to cyber incidents/cyber attacks]: nakaz Natsionalnoho koordynatsiinoho tsentru kiberbezpeky vid 22 veresnia 2022 roku. RNBO ofitsiyni sait URL: <http://surl.li/eybfv> [in Ukrainian].
9. Pro zabezpechennia elektronnykh komunikatsiinykh posluhamy v umovakh voiennoho stanu [On the provision of electronic communication services under martial law]: Rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 26 lystopada 2022 r. Verkhovna Rada Ukrainy ofitsiyni sait. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0020525-22#Text> [in Ukrainian].
10. Pro zatverdzhennia Poriadku zdiisnennia koordynatsii diialnosti orhaniv vykonavchoi vlady ta orhaniv mistsevoho samovriaduvannia z pytan doderzhannia rezhymiv na derzhavnomu kordoni [On the approval of the Procedure for coordinating the activities of executive power bodies and local self-government bodies on issues of compliance with regimes at the state border]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 18 sichnia 1999 r. № 48. Verkhovna Rada Ukrainy ofitsiyni sait. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/48-99-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

11. Pro zakhody z neitralizatsii zahroz v enerhetychnii sferi [On measures to neutralize threats in the energy sector]: Rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 30 lypnia 2021 roku . Verkhovna Rada Ukrainy ofitsiyni sait. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0056525-21#n2> [in Ukrainian].
12. Pro zakhody z rozvytku ta vykorystannia vitchyznianskykh system suputnykovoi navihatsii v interesakh bezpeky i oborony derzhavy [On measures for the development and use of domestic satellite navigation systems in the interests of the security and defense of the state]: Rishennia Rada natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 23 hrudnia 2022 roku. Verkhovna Rada Ukrainy ofitsiyni sait. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0024525-22#n2> [in Ukrainian].
13. Pro Kabinet Ministriv Ukrainy [About the Cabinet of Ministers of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 27 liutoho 2014 roku № 794-VII. Verkhovna Rada Ukrainy ofitsiyni sait. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text> [in Ukrainian].
14. Pro Kontseptsiuu (osnovy derzhavnoi polityky) natsionalnoi bezpeky Ukrainy [On the Concept (fundamentals of state policy) of national security of Ukraine]: Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 16.01.1997 № 3/97-VR. [in Ukrainian].
15. Pro media [About the media]: Zakon Ukrainy vid 13.12.2022 № 2849-IX. Verkhovna Rada Ukrainy ofitsiyni sait. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text> [in Ukrainian].
16. Pro Natsionalnyi plan skorochennia vykydiv vid velykykh spalivalnykh ustanovok [On the National Plan for Reducing Emissions from Large Combustion Plants]: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 8 lystopada 2017 r. № 796-r. Verkhovna Rada Ukrainy ofitsiyni sait. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/796-2017-%D1%80#n8> [in Ukrainian].
17. Pro pererozpodil deiakyykh vydatkiv derzhavnoho biudzhetu, peredbachenykh Aparatu Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy na 2022 rik [On the redistribution of some state budget expenditures provided for by the Apparatus of the National Security and Defense Council of Ukraine for 2022:]: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 18 lystopada 2022 roku № 1038-r. Verkhovna Rada Ukrainy ofitsiyni sait. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1038-2022-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
18. Pro pryznachennia R. Semenchenka nachalnykom Departamentu zakhystu natsionalnoi derzhavnosti Sluzhby bezpeky Ukrainy [On the appointment of R. Semenchenko as the head of the Department for the Protection of National Statehood of the Security Service of Ukraine]: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 27 zhovtnia 2022 roku № 741/2022. Verkhovna Rada Ukrainy ofitsiyni sait. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/741/2022#Text> [in Ukrainian].
19. Pro Radu natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy [About the National Security and Defense Council of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 05.03.1998 r. № 183/98-VR. Verkhovna Rada Ukrainy ofitsiyni sait. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
20. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 29 chervnia 2022 roku «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Reiestr osob, yaki maiut znachnu ekonomichnu ta politychnu vahu v suspilnomu zhytti (oliharkhiv), poriadok yoho formuvannia i vedennia» [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated June 29, 2022 "On the approval of the Regulation on the Register of persons who have significant economic and political weight in public life (oligarchs), the procedure for its formation and management"]: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 29 chervnia 2022 roku № 459/2022. Verkhovna Rada Ukrainy ofitsiyni sait. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0012525-22#Text> [in Ukrainian].
21. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 30 lypnia 2021 roku «Pro Stratehiuu zovnishnopolitychnoi diialnosti Ukrainy» [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated July 30, 2021 "On the Strategy of Foreign Policy of Ukraine"]: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 26 serpnia 2021 roku № 448/2021. Verkhovna Rada Ukrainy ofitsiyni sait. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/2021#Text> [in Ukrainian].
22. Pro skhvalennia Stratehii komunikatsii z pytan yevropeiskoi intehtatsii Ukrainy na period do 2026 roku [On the approval of the Communication Strategy on European Integration of Ukraine for the period until 2026]: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 9 hrudnia 2022 r. № 1155-r. Verkhovna Rada Ukrainy ofitsiyni sait. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1155-2022-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
23. Pro tsentralni orhany vykonavchoi vlady [On central bodies of executive power]: Zakon Ukrainy vid 17.03.2011 r. № 3166-VI. Verkhovna Rada Ukrainy ofitsiyni sait. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text> [in Ukrainian].
24. Sobenko, N. (2022). Zelenskyi pidpysav zakon pro media [Zelensky signed the law on media]. *Suspilne: Novyny*, URL: <https://suspilne.media/337886-rada-uhvalila-zakon-pro-media-v-cilomu/> [in Ukrainian].
25. Sprava №1-252/2018(3492/18): Rishennia Konstytutsiinoho sudu u spravi za konstytutsiinym podanniam 47 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) okremykh prypysiv statti 6 Zakonu Ukrainy «Pro telebachennia i radiomovlennia», statei 15, 151, 26 Zakonu Ukrainy «Pro kinematohrafiuu» [Case No. 1-252/2018(3492/18): Decision of the Constitutional Court in the case based on the constitutional submission of 47 People's Deputies of Ukraine regarding the compliance with the Constitution of Ukraine (constitutionality) of certain provisions of Article 6 of the Law of Ukraine "On Television and Radio Broadcasting", Articles 15, 151, 26 of the Law of Ukraine "On Cinematography"]. Konstytutsiyni sud Ukrainy ofitsiyni sait. 2021. URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/3_p_2021_2.pdf [in Ukrainian].
26. Uhoda pro finansuvannia zakhodu «Zmenshennia vrazlyvosti ta pidvyshchennia prodovolchoi bezpeky cherez pidtrymku postrazhdaloho naseleennia ta silskohospodarskoho vyrobnytstva v Ukraini (Kontrakt z rozbudovy derzhavy ta posylennia stiikosti)» vid 05 veresnia 2022 roku [Agreement on financing the measure "Reducing vulnerability and increasing food security through support of the affected population and agricultural production in Ukraine (Contract for state development and strengthening of resilience)" dated September 5, 2022]. Verkhovna Rada Ukrainy ofitsiyni sait. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_003-22#Text [in Ukrainian].

27. Ukaz Prezidenta Ukrainy vid 26 serpnia 2021 roku № 447/2021 «Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 14 travnia 2021 roku «Pro Stratehiiu kiberbezpeky Ukrainy»» [Decree of the President of Ukraine dated August 26, 2021 No. 447/2021 "On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated May 14, 2021 "On the Cybersecurity Strategy of Ukraine"]. Verkhovna Rada Ukrainy ofitsiinyi sait. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/447/2021#Text> [in Ukrainian].
28. Frolov, Yu. (2013). Pravovi zasady diialnosti vyshchych navchalnykh zakladiv v Ukraini [Legal basis of activity of higher educational institutions in Ukraine]. *Forum prava*. № 1. pp. 1079–1085. [in Ukrainian].
29. Shchodo realizatsii yedynoi informatsiinoi polityky v umovakh voiennoho stanu [Regarding the implementation of a unified information policy under martial law]: rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 18 bereznia 2022 roku. Verkhovna Rada Ukrainy ofitsiinyi sait. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0004525-22#n2> [in Ukrainian].